

ugyanúgy tartozik egy külső lakóövezet, mint az eddig vizsgált települések esetében. A geofizikai kutatások azonban ezen a területen néhány jellegtelen anomálián kívül nem mutattak intenzív használati nyomokat. A terület fedettsége miatt csak néhány általános bronzkori kerámiát sikerült itt a felszínen lokalizálnunk. A természetes Csincse kanyarulattal körbevett lakóövezet és a mesterséges árok találkozásának K-i területén Joop Kalis, az Institut für Archäologische Wissenschaften, Goethe-Universität Frankfurt am Main nyugalmazott professzora pollenmintavételezés céljából talajfúrást mélyített.

Munkatársak: Tobias L. Kienlin, Joop Kalis és a kölni egyetem hallgatói

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

### 253. Tiszabездé, Református templom (KÖH 36294)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Kö

2011 decemberében voltunk kint először a címben jelzett területen szakfelügyeletet ellátni. Ekkor került sor a templom körül a vizesedés elleni védekezésre. Ennek során került elő a templom D-i oldalán egy visszabontott támpillér maradványa, valamint a Kiss Lajos múzeumigazgató által már korábban megkutattott sekrestye maradványai.

A felújítás következő fázisára 2013-ban került sor. Ekkor a templomon körbe, 2 m magasságig leverték a vakolatot, s ennek munkáit mentünk ellenőrizni és dokumentálni. A levert vakolat alatt szépen kirajzolódott a változatos falszövet, mely különböző építési periódusokat jelzett. Ezek egy részét – az írott források alapján – évszámokhoz is tudtuk kötni. A dokumentálás befejezése után levonultunk a területről.

JAKAB ATTILA

### 254. Tiszadada, Romtemplom (KÖH 85323)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Kö

2013 októberében és 2014 júniusában tervásatást végeztünk a címben jelzett helyen. Célunk az elpusztult templom pontos helyének megállapítása volt, illetve annak a feltételezésnek szerettünk volna utánajárni, hogy valóban volt-e egy korábbi templom – *rotunda* – az egykori szentély területén. Az előbbi kérdést tisztáztuk, de mint kiderült, a templom jelentős része nyom nélkül elpusztult, amikor annak dombját elhordták. Mindössze egy kriptaalj, valamint az É-i oldal alapjának egy részlete maradt meg. Ettől a résztől Ny-ra csak a kiszedett alapozási árkokat fogtuk meg, míg a megmaradt faltól K-re – a jelek szerint – minden nyom nélkül elpusztult az épület. Így a *rotundával* kapcsolatban nem tudunk új adatokkal szolgálni.

JAKAB ATTILA

### 255. Tiszapüspöki határa

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ő, U, B, V, Sza, A, Á, Ú, I

Az M4 gyorsforgalmi út Abony–Fegyvernek szakaszának építését megelőzően a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ próbafeltárással és műszeres kutatásokkal (geofizikai felmérés, fémdetektoros vizsgálat és légi fotózás) egybekötött előzetes régészeti dokumentációt készített a beruházással érintett lelőhelyekről. Tiszapüspöki határában az alábbi lelőhelyeken végeztünk pozitív eredménnyel zárult

próbaeltáráásokat. Mindhárom lelőhelyen 2014 őszén régészeti megfigyelés keretében végzett régészeti bontómunka során folytatta az MNM NÖK a lelőhelyek feltárását.

*Féher-tópart (M4 18. lh.) (KÖH 84115):* Az út 116+700 – 116+900 km-szelvénye érinti a lelőhelyet, amely Törökszentmiklóstól ÉNy-i irányban, a Tiszapüspökire tartó út és a jelenlegi 4-es út között található, egy alacsonyabb dombvonulaton. A terepbejárást 2013 tavaszán az MNM NÖK I. sz. régió Topográfiai Osztálya végezte. Ennek során középső neolitikus, bronzkori, valamint római császárkori (szarmata) leleteket találtak. A területen 2013 júniusában az ELTE BTK munkatársa (Czajlik Zoltán) légi fotózást, 2013 őszén az MNM NÖK Topográfiai Osztályának munkatársai (Stibrányi Máté vezetésével) geofizikai felmérést, az ELTE BTK munkatársai (Vácsi Gábor vezetésével) fémkereső műszeres kutatást végeztek.

A próbafeltárást összesen 1065,7 m<sup>2</sup>-t humuszoltunk le a korábban kijelölt kutatóárkokban. A régészeti ásatás elsődleges célja a lelőhely határainak felmérése, a régészeti jelenségek jelentkezési szintjének dokumentálása és az intenzitásuk megállapítása volt.

Mindösszesen kettő, a római császárkorra (szarmata) keltezhető objektumot sikerült megfigyelnünk – kb. 60 cm-es mélységben –, és részlegesen feltárnunk. A gödör a kutatóárok szélehez nagyon közel volt, ezért nem tudtuk teljesen kibontani, a kút bontását a mai felszíntől mérve 290 cm-es mélységben – biztonsági okokból fel kellett hagynunk.

A terepbejárástok által kijelölt lelőhely határa a geofizikai felmérés, a fémdetektoros vizsgálat és a próbaárkok eredményei alapján megváltozott: D-i irányban mintegy 200 m-rel rövidebb a kiterjedése. A terepbejárástok során feltételezett korszakok közül csak a római császárkori szarmata település leleteit és objektumait fedeztük fel a próbafeltárással kijelölt területen. A lelőhely intenzívebb része a próbaásatás kutatóárkaitól É-i irányban, a magasabban fekvő dombos részen keresendő.

Munkatárs: Kiss László Levente technikus.

BÓKA GERGELY

*Felső-földek (M4 17. lh.) (KÖH 65528):* Tiszapüspökítől 300–800 m-re, D-re, kb. a község szélével párhuzamosan, a Holt-Tiszától K-re, egy 3–4 m kiemelkedésű magasparton terül el a lelőhely. A nyomvonal az ÉNy-i részét érinti, ahol 2013. október 30-tól november 19-ig tartott a próbafeltárást (párhuzamosan dolgoztunk a közelben lévő Tiszapüspöki, Holt-Tiszapart I. lelőhelyen). A kutatóárkokat a leendő út széleinél húztuk a lelőhely É-i részén, és összesen 1140 m<sup>2</sup>-t kutattunk meg.

55 objektumot tártunk fel (49 gödör és 6 árok). 3 objektum őskori (ezen belül 2 valószínűleg bronzkori, 1 kora vaskori), 33 római császárkori (szarmata), 7 újkori és 12 ismeretlen korú volt. Az ásatás legérdekesebb leletei a római császárkori (szarmata) településről kerültek elő (*terra sigillata* és festett edények töredékei, használati eszközök töredékei).

Munkatársak: Ritly Jenő és Wolf Ernő technikus.

*Holt-Tisza-part I. (M4 17. lh.) (KÖH 65468):* A lelőhely Tiszapüspökítől Ny-ra terül el, kb. 500 m-re a község szélével párhuzamosan, a Holt-Tiszától K-re, egy 3–4 m kiemelkedésű magasparton. Az elnyújtott alakú lelőhelyet teljes hosszában (kb. 400 m) szeli át az út. A tervezett autópálya nyomvonalának két szélén húztuk a kutatóárkokat a lelőhely középső részén. A próbafeltárást 2013. október 30-tól november 19-ig tartott (párhuzamosan)

zamosan dolgoztunk a közelben lévő Tiszapüspöki, Felső-földek lelőhelyen), és 1109 m<sup>2</sup>-et kutattunk meg.

A lelőhelyen 44 objektumot tártunk fel (17 gödör, 25 árok, 1 sír és 1 kemence). 9 objektum őskori (ezen belül három tartozott a Gáva-kultúrához, egy kora vaskori), 3 római császárkori (szarmata), 1 avar, 2 Árpád-kori és 29 ismeretlen korú volt. Az ásatás legérdekesebb lelete egy avar kori harcos K–Ny-i tájolású sírja volt. A bolygatlan sírban a férfi jobb felkarján egy vasfejsze, bal felkarja mellett egy vaslándzsa, jobb kézfejtében egy vastőr volt. A halott ruházatához és ékszereihez tartozott még 2 vascsat és egy vékony, pajzs alakú bronzlemezekkel díszített öv.

A geodéziai felméréseket az MNM NÖK I. Budapesti Régió munkatársai végezték.

Munkatársak: Ritly Jenő és Wolf Ernő technikus.

NAGY NÁNDOR NORBERT

## 256. Tiszaszentimre, Híd-zúg (KÖH 85905)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) **Ő, Sza, Á**

2013. december 16–17-én terepbejárást végeztünk Kunmadaras és Tiszaszentimre települések határában a tervezett MOL-vezeték nyomvonalán. A terepbejárás során, Tiszaszentimrétől K-re, a Híd-zúg határrészen, az 5. sz. melléksatorna melletti dűlőtől Ny-ra, a Mester-lapos nevű mocsártól Ny–ÉNy-ra, közepes-rossz megfigyelési körülmények mellett a lelőhelyen átlagos sűrűségű Árpád-kori, szarmata és őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A lelőhely É-i és D-i végén a leletanyag sűrűsödik. Kiterjedése megközelítőleg 1200×180–200 m.

KISS CSABA

## 257. Tokaj határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **Ő, Sza, Á**

A Herman Ottó Múzeum a Szerencsi kistérség ivóvízellátását célzó beruházáshoz kapcsolódóan (KEOP-1.3.0 / 09-11-2011-0046 azonosító számú projekt), előzetes régészeti dokumentáció keretében, 2013. október 4–14. között terepbejárást végzett. A felszíni kutatás Abaujszántó, Tállya, Szerencs, Taktabáj, Csobaj, Tarcal és Tokaj területét érintette. Legnagyobb részben késő bronzkori, kisebb mennyiségben neolitikus, római császárkori és középkori lelőhelyeket azonosítottunk. A település határában az alábbi lelőhelyeket dokumentáltuk.

*Tégla-szín-dűlő észak (KÖH 88537):* A lelőhely Tokaj határában, a Tokaj–Tarcal között közvetlen közelében, annak D-i részén helyezkedik el a környezetéből enyhén kiemelkedő ÉNy–DK irányú dombhat ÉNy-i részén. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll, a bejáráskor kukorica fedte, ami rossz látási viszonyokat biztosított. 130×40 m-es területen szórványosan Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

*Új-rét-dűlő 1. lelőhely (KÖH 88533):* A lelőhely a Tokaj–Tarcal között közvetlen közelében, annak D-i oldalánál, az Új-rét-dűlő É-i részén helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor részben lucerna, részben szántás fedte. 60×60 m-es területen szórványosan római kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

*Új-rét-dűlő 2. lelőhely (KÖH 88535):* A lelőhely Tokaj határában, az Új-rét-dűlő ÉK-i részén helyezkedik el, a környezetéből markánsan kiemelkedő É–D irányú dombon, a Tokaj–Tarcal között mindkét oldalán. A terület mezőgazdasági mű-

velés alatt áll, a bejáráskor szántott volt, ami jó látási viszonyokat biztosított. 440×140 m-es területen nagyon intenzíven római kori (428 db), szórványosan őskori kerámiatöredékeket, pattintott köeszközöket gyűjtöttünk.

TÓTH KRISZTIÁN

## 258. Tomor határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **Ő, Kö**

A Lak, Hegyemeg, Tomor, Irota és Szakácsi községek ivóvíz-minőség-javítás c. projekt előzetes régészeti dokumentáció I. fázisának készítéséhez kapcsolódóan, 2013. február 6-án tartottunk terepbejárást. A Homrogd–Kupa–Monaj községek közti útelágazás és Tomor között nagyrészt az út mindkét oldalán, a szántóföldön, ill. a sarjadó őszi búzában végeztünk gyűjtést. A következő lelőhelyeket regisztráltuk.

*Őskor: Szakadás-oldal és Vadász-patak között 2. (Szakadás oldal és Vadász-patak között 1.) (KÖH 83331), Szakadás oldaltól D-re 2. (Szakadás oldaltól Ny-ra) (KÖH 83321).* A Tomor és Lak közötti szakasz jobbra jól bejárható volt. Itt került azonosításra az őskori *Szakadás oldaltól Ny-ra (Rózsástól É-ra) (KÖH 83329)* lelőhely.

*Középkor: Rózsástól É-ra (Szakadás oldaltól D-re 1.) (KÖH 83279), Szakadás-oldal és Vadász-patak között 1. (Szakadás oldaltól D-re 2.) (KÖH 83325), Szakadás oldaltól D-re 1. (Szakadás oldal és Vadász-patak között 2.) (KÖH 83317)* lelőhely.

Munkatársak: Kalli-Tutkovics Eszter, Kalli András, Páll Gergely.

L. HAJDÚ MELINDA

## 259. Tófü, Ev. templom

(KÖH 85939)

(Baranya megye) **Kö**

A falu közepén, két völgy találkozásánál, a forrásos völgy felett álló ev. templomtól ÉNy-ra eső domboldalon található a falu temetője. Október 15-én a templom és a temető közti füves domboldalon, a temetőbe vezető gyalogút Ny-i felén néhány apró középkori kerámiát találtunk. Ettől É-ra, a sírok közti földben már nem láttunk leleteket. Igen sűrű középkori leletanyagot gyűjtöttünk viszont a templomtól K-re álló lakóház kertjében, amelyet részben még növényzet borított. A viszonylag nagyobb méretű töredékek között hullámvonaldiszes darab is található.

Munkatárs: Máté Gábor (PTE).

K. NÉMETH ANDRÁS

## 260. Tököl, Laposka-Szkela

(KÖH 85373)

(Pest megye) **U, Á**

A tököli gátfejlesztési munkálatokhoz a múzeum szakfelügyeletet biztosított. A munka során a gát dunai oldalán az altalajig leástak és az így keletkezett földmennyiséggel megemelték a gátat. A szakfelügyeletet az így keletkezett lehumuszolt sávhoz kellett biztosítani. A 2,5 km hosszú szakasz 2013 májusa és augusztusa között készült el. A munkálatok során csak egy helyen kerültek elő régészeti objektumok, a leletmentést 2013 májusában el is végeztük.